

vitih in silovitih naključb, katere bi bile vredne, da jih sporočevalci po časopisih našopirjajo do junaštva ter povzdigujejo do nebá. Kaj je s tistim junaštvom, katero vohajo sporočevalci pri vseh možnih in nemožnih prilikah ter povzdigujejo brez konca in kraja — da me je skoraj sram poslušati, kar čita radovedna in lahkoverna množica za mojim hrbtom!

Reci ti, *Christoferson*, tajnik *Nansenov*, ker tebi ni ušlo nobeno orjaško, nobeno nedočakovano delo naših rok, reci ti: katero naših najpustejših opravil in najnevarnejših dogodb je prekosilo težavno delo in britko trpljenje norveškega kmeta, ko po zimi lazi po ledenih jarkih, ko seka les po opolzkih strmi-

nah in si pripravlja kurjavo? Pomisli, kaj bore kmet prestane — pa se ne zmeni živa duša za to — bore kmet pravim, ko po zimi v smrtni nevarnosti pripravlja drva, vlačí klade in hlode po ledenih, zamrzlih prepadih, predno jih privéde do drče, po kateri jih spehá v dolino! Koliko težav in trpljenja, koliko mraza in lakote prestane ubogi kmet v smrtni nevarnosti, a kdo mu šteje to za junaštvo? Kaj je širnemu svetu razven njegove rodbine mar za to, če ga podere s seboj posekano drevo ter ga ugonobi, kaj, če mu izpodleti na ledeni strmini, da zdrkne v prepad, in kaj je večjemu svetu mar, če ga podsuje sneženi plaz?!“ (Konec.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Pomladni Glasí, 7. zvezek, uredil in založil *Evgen Lampe*. Cena broš. 30 kr., v polplatno vezane 40 kr., v celo platno 55 kr., v krasne platnice 90 kr. — Slovenski bogoslovci so zopet obogatili mladinsko slovstvo z lepo knjižico. Vsebinska je zeló različna in zaradi tega brez dvoma za mlade bralce mikavna. Prvi spis je potopisna črtica „*Pri Materi Božji na Barbani*“. Ljubko je popisana vožnja po morju, umevno je vpletena zgodovina Oglejska, in živo opisana Barbana. Žal nam je samo, da se oni deček, ki vstopi v čolnič, tako naglo izgubi. Če ga je pisatelj uvel v potopis, naj bi še kaj omenjal o njem kasneje. Lahko bi se z njim marsikaj oživilo in olepšalo v pripovedovanju. Ker tega ni storil, naj bi ga ne bil omenjal. — Rada bo brala mladina povestico „*Janoš*“. Ta spis je po vsebini in obliki cvet letošnjih „*Pomladnih Glasov*“. Spretno, neprisiljeno je pisatelj poplačal čednost in kaznoval hudobijo. Ali tudi tu bi želeli, da bi se Luca večkrat omenjala. Otrok bo že pozabil nanjo in ne bo vedel, zakaj je ustreljena. Ta bi morala biti v celi povesti nekak zli duh, da bi se lože umevala kazni, ki jo je zadela. — „*Kako se je Matijček poboljšal*“ je spis, v katerem moramo pohvalno omenjati konec; neprisiljeno in brez omlednega moralizovanja izpreobrnejo nekako živali poredneža. Ali povse neverjetno pa je, da bi hroma Urša lovila Matijčeta. Kako brzonogi so taki navihani paglavci, vemo dobro. Niti zdrav človek ga ne ujame, kako bi Urša sploh mogla teči za njim? — Prav tako trpi zaradi nenaravnega opisovanja dogodek „*V spomin in opomin!*“ Kako mu pride smodnik v oči, kamen in papir na čelo — tega ne umevamo. Mogoče je le, če se je patrona razletela, ali izvrgla dno. Če se je pa to

zgodilo, bilo bi prav dno moralo raniti nevarno dečka. Če mu pride smodnik v oči, tedaj ne bo zadostovalo, če se obriše — kaj še, če se umije, kar je silno škodljivo. Torej pozor gledé takega opisovanja! — „*Učenec ljubezni*“ je dober spis, ki bo pojasnil otrokom sv. Janeza sliko v pratiki. Prijal bo pa vendar-le zrelejši mladini, ker se bo malim zmešalo zaradi imen in zamotanih razmer. — Dober je spis „*Mladí zvezdoznanci*“. A ker so že slike v knjigi, bilo bi bolje izpustiti par drugih in mesto teh preskrbeti knjižici zvezdokaz. Zakaj brez tega se bralec izgubi, — ne more si vsega dovolj pojasniti. — „*Obljuba*“ je ganljiva povestica, prav prikladna za prvoobhajance.

Pesnice so ljubke. „*Nazaj*“ ima pa preveč obrabljen misel. Tudi pesmi „*Sreča uboštva*“ ne podpišemo. Da bi sužnji imeli zadovoljnost srca, o tem dvomimo. Kdor ima priliko zreti v človeško bedo in videti marsikako solzo ubožcev, vé, da jih srce boli. Pesem bi dobila dober pomen, ko bi bili mesto sužnjev opisani postavim, kosci, ženjice, ki se sicer poté, a na večer veselo zažvižgajo in zapojó. To je uboštvo nasproti bogastvu — uboštvo, ki pa ne trpi pomanjkanja, ki ni bedno in ki je prosto. Pesem „*Materno oko*“ ni primerna za sliko na str. 135. Ono dete tega ne misli. Ko bi bila stvar zasukana tako, da bi odrastli opazoval dete in se ob tem spominjal svoje mladosti, kako je zrl v oko materi, bili bi slika in pesem lepa jednota. Najboljša pesem po obliki in kratko izraženi jasni misli je „*Prvo sv. obhajilo, II*“. Dramatični prizor „*Ogenj*“ se ni nikakor posrečil. Namen takih prizorov mora biti vedno ta, da so prizori igrivi. Ta prizor pa ni nikakor za to — torej zgrešen smoter! — Omenjati moramo tudi gledé jezika nekaj malenkostij. Dasi se vidi skrbnost urednikova, vendar bi bil smel biti še bolj natančen.

Str. 10: „tiči v grehah, kakor žaba v luži“. Krepka primera, ali trivijalna. „Reši me v šoli vseh nerodnostij in drugih nesreč“, banalno. Str. 56: „seničice“ nepotreben deminutiv. „Če tudi“ germanizem, „izvršil v dejanju“, prav tako; „skuhala — kaj gorkega“, fraza, ki se je vrnila vsled običajne: jesti kaj gorkega. „Prišla v dotiko z“ germanizem Str. 62: „Trud, te tedaj“, kakofonija. „Premagal zdaj sem izkušnjava“, zakaj pa siliti, ko gre naravno lepše: Premagal sem . . . V pesmih je celó preveč mašil: *mi, si, pač, baš*, preveč neumestnih deminutivov. Tudi brez teh je pesmica lepa in dobra za otroke. Str. 64 zgoraj — predolga perijoda! Str. 119. Ni primeren izraz za otroke „robomov“ (servis). Mislili bodo na druge robé in robove. Str. 121. Solza ne priteče izpod obrvij. Naglasi: blodím, rádoti (verb) záto, vtísnila so prisiljeni. Ko bi bili vsaj zaznamovani!

Dasi so ti nedostatki v knjižici, vendar jo iskreno priporočamo. Pisateljem čast! Le krepko naj napredujejo.

F. S. Finžgar.

Druge književnosti.

K Lendovšek-Štritofovi **Slovenski čitanki za Nemce** in za čitanko sestavljenemu **Slovensko-nemškemu slovarju**, kateri knjigi sta nedavno izšli v c. kr. založbi šolskih knjig, moram kot izdajatelj v pojasnilo razmerja med zaslugó Lendovškovo in mojim delom na kratko razložiti, kako sta knjigi nastali. Pred knjigama v kakem „predgovoru“ tega zato nisem storil, ker ne sodijo v šolske knjige poročila o njih postanku.

Na čelu obeh knjig stoji, da ju je „sestavil Josip Lendovšek“, a „po rokopisni ostalini pisateljevi uredil, popolnil in izdal Ant. Štritof“. Rajni Lendovšek je bil namreč kot nadaljevanje svoje slovenske početnice („Slovenisches Elementarbuch“) sestavil „Berilo“ in „Slovar“ ter oboje v rokopisu predložil vis. ministerstvu. Le-to pa mu je z odlomkom z dné 13. vel. srp. l. 1895., št. 16.257, rokopis vrnilo in naročilo, naj ga popravi: „ . . . unter geeigneter Benützung des amtlich-eingeholten Gutachtens eine eingehende Revision des Manuscriptes vorzunehmen.“ Ker je pa kmalu nato Lendovšek umrl (20. kim. 1895), ne da bi bil v čemerkoli kaj popravil rokopis, prevzel sem jaz (m. vinot. 1895) popravo in izdajo z namenom, da se ne bi pogubil sad velikega Lendovškovega truda in bi otroci Lendovšekovi imeli kaj haska od tega. Dolgo in mučno je bilo to popravlanje. Obsezalo

pa je te točke: 1. Pred vsem je trebalo izpustiti ona berila, katera je „uradna sodba“ bila obsodila kot neumestna (vseh skupaj sem izpustil 10 prozajčnih in 19 pesniških beril); dalje je trebalo vsaj prozajčna berila deloma nadomestiti z novimi, (nove so št. 4., 8., 14., 15. in 24.) — 2. Za nova berila se je moral popolniti slovar. — 3. Vzporéd posameznih beril sem popolnoma predrugačil po načelu, da vedno sledi lažjemu berilu težje, da se pa pri tem vendar po možnosti združuj, kar je sorodne vsebine; to sem v „kazalu“ tudi po zunanje označil s tem, da sem posameznim skupinam pridejal posebne naslove. — 4. Jezikovne nedostatke, katerih je bilo na vsaki strani, sem popravil in skušal dati jeziku vseh beril jednotno lice. — 5. Takisto sem slovar popravil v premmogem oziru, opiraje se pri tem na Pleteršnikov in Hubadov slovar. — 6. Naglas, ki je bil prej zeló pomanjkljivo in često napačno označen, izvêdel sem do cela in po principu, katerega pojasnujem v opombah pred čitanko; pri tem sem se držal zopet Pleteršnikovega slovarja, v oblikah pa, ki tam niso naglašene, mi je bilo odločilno z večine dolensko narečje. — 7. Pravopis sem uravnal popolnoma po Pleteršnikovem slovarju. — 8. Izpremenil sem naslov knjigi: mesto „Slovensko berilo“ sem rajše zapisal „Slovenska čitanka za Nemce“, da je namen knjige bolje označen.

Visoko ministerstvo je po teh popravkih in izpremembah končno odobrilo čitanko in slovar in dovolilo nje uporabo pri šolskem pouku na srednjih šolah in učiteljskih (razpis je z dné 26. svečana 1897, št. 3726).

Čitanka je kot nadaljevanje Lendovškove „početnice“ za tako zvano drugo ali srednjo stopinjo slovenskega jezikovnega pouka onim nemškim učencem, ki so si ali na podlagi „početnice“ ali drugače pridobili toliko znanja slovenščine, kolikor ga podaje „početnica“.

V svesti sem si, da bi se bil dal še marsikak nedostatek odpraviti ob popravljanju tiskanih pol; ali naj se blagovoli upoštevati, da se je knjiga stavila na Dunaju od stavcev, ki niso večji slovenščine in ki so zato delali toliko in takih tiskovnih napak, da je že njih poprava sama zahtevala prav — nečloveškega napora. Dušo sem skoraj pustil pri tem popravljanju!

Bodi knjiga spomin razumu in marljivosti preblagega Lendovškega!

V Kranju, dné 14. mal. travna 1897.

Anton Štritof.